

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központja, mint a szociológia országos szakkönyvtára

Szociológusok és a téma iránt érdeklődő közönség az utóbbi 8–10 esztendő alatt másodszer felezi fel a sokáig inkább közművelődési hálózatáról, és központjának fiatalabb tudományos részlegéről, a Budapest Gyűjteményről ismert Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár legnagyobb, legősibb állomány részlegét: *több mint száz esztendő múltja visszatekintő szociológiai gyűjteményét.*

Nem véletlen, hogy e gyűjteményről emberöltőn át nem esett szó a nyilvánosság előtt, miközben a helytörténeti anyagról és a közművelődési hálózatról rendszeresen hírt adtak a tömegtájékoztatói szervek. A központ ma több mint negyedmillió társadalomtudományi állományának sorsa ugyanis magának a szociológiának hazai sorsfordulóival függött össze.

A szakkönyvtár sorsa = a szociológia sorsa

Ismeretes, hogy ez az új tudomány a századforduló idején hódított tért először a magyar szellemi életben. Zászlóhordozója az 1900-ban indított és az 1919-es Tanácsköztársaság megdöntése után betiltott Huszadik Század című folyóirat lett, valamint az 1901-ben alapított és nemzetközi rangra emelkedett Társadalomtudományi Társaság. A liberális hatalmi csoportok megtűrték, sőt, kezdetben egyes képviselőik még támogatták is a szociológia hazai meghonosodását, mert benne a végsőkéig kieleződött társadalmi válság enyhítésének egyik eszközét látták – nyugati mintára. Tévedésüket csakhamar felismerték.

A hivatalos tudományosság kezdetől fogva gyanakvóan tekintett a magyar valóság feltárására induló szociológusokra. A társadalomtudományi kutatás ennek ellenére a század első két évtizedében megérhette első virágkorát, amelyből olyan, ma már világszerte ismert gondolkodók nőttek ki, mint *Szabó Ervin, Lukács György, Varga Jenő, Mannheim Károly, Leopold Lajos, Polányi Károly és mások.*

Az 1900-as évek legelején a szociológiai kutatás gyors fellendülése tette szükségessé megfelelő szakkönyvtár felállítását. A nagy társadalomtudományi gyűjtemények, a budapesti Egyetemi, az Akadémiai, a Széchényi, a Statisztikai és más hasonló könyvtárak azonban az Akadémia és az egyetemek konzervatív álláspontját magukévé téve mereven elzárkóztak a szociológiai művek beszerzése elől.

Éppen ekkor, pontosan 1903 elején hozta meg Budapest törvényhatósága döntését a Fővárosi Könyvtár felállításáról. Ennek értelmében a már meglévő régebbi városi könyvgyűjtemények összesen több mint 50000 kötetes anyagának egyesítésével statisztikai-várostörténeti és közigazgatási gyűjteményt létesítettek, amelynek első könyvtárosává 1900-ban *Szabó Ervint* jelölték ki az új intézmény akkori közvetlen hivatali felettesének, *Körösy Józsefnek* javaslatára. Körösy a szociológia történetében is máig számon tartott világhírű statisztikus és demológus, aki 1870-től 1906-ig a fővárosi Statisztikai Hivatal igazgatója volt.

A további fejlemények ismeretében pillanatig sem kétséges, hogy *Szabó Ervin*, aki kora szociológiai életében is kimagasló szerepet töltött be, kezdetől fogva arra törekedett, hogy a rábízott statisztikai-közigazgatási gyűjteményt – a Budapest történeti gyűjtőkör fenntartás mellett – szociológiaiává szélesítse ki. E programját az 1907-ben indított könyvtári közlönynek, A Fővárosi Könyvtár Értesítőjének hasábjain már kezdetől fogva nyíltan is hirdette. Legrészletesebben híres „Emlékirat..”-ában fejtette ki az ennek megjelenéséig (1910) gyakorlatilag már érvényesített könyvtár-építő tervét. Írásaiban ismételten rámutatott arra, hogy *a Fővárosi Könyvtárnak, ha szűk hivatali kereteiből ki akar lépni, gyűjtőkörét társadalomtudományi irányba kell kiszélesítenie.* Erre annál is inkább szükség van, mert a többi tudományos könyvtárak idegenkednek az új diszciplínától, noha iránta rohamosan növekszik az érdeklődés. Az 1904-ben régebbi városi gyűjteményektől örökölt könyvállomány eleve alkalmas volt e célra. Különösen kiemelte a *Körösy József* által 1870-ben alapított és 1903-ig fejlesztett magas színvonalú, szociográfiákban, valamint a közgazdasági, szociálpolitikai, antropológiai, politikai, demográfiai irodalomban is korszerű városi statisztikai hivatal egykori könyvtárának értékeit. (Amikor a szociológiai gyűjtemény több mint évszázados múltjára utaltunk, ezt a Fővárosi Könyvtár központjában ma is hiánytalanul megtalálható örökséget vettük figyelembe.)

Szabó Ervin azonban csak 1910-ig hirdethette zavartalanul programját, mert a szociológiai gyűjtőkört ebben az évben valóságos ösztűz alá vették, olyan tekintélyes konzervatív szakemberek, mint *Ferenczi Zoltán*, az Egyetemi Könyvtár, *Szily Kálmán*, az Akadémiai Könyvtár igazgatója, a múzeumi könyvtár részéről pedig *Aldásy Antal*,

Gulyás Pál; utóbb Pintér Jenő, az irodalomtörténész, majd más konzervatív és klerikális közírók, politikusok stb. Ennek következtében a profil hivatalos elismeretése lehetetlenné vált.

Mindez nem akadályozta Szabó Ervint és időközben a könyvtárhoz szegődött, szociológusként is neves munkatársait: Madzsar Józsefet, Braun Róbertet, Dienes Lászlót stb., hogy a gyűjteményt továbbra is szociológiai irányba fejlesszék.

Erőfeszítéseiket az akkori kormányhatalomnál liberálisabb városi vezetőség, így a Bárczy István polgármester teljes bizalmát élvező és a könyvtárügyekben is illetékes Wildner Ödön tanügyi tanácsnok, aki maga is tevékenyen vett részt a szociológiai tudományos életben, maradéktalanul támogatta, ami legszembeütőbben a szociológiai beszerzésre fordítható költségvetési keretnek évről évre való megduplázódásában, néha megsokszorozásában mutatkozott meg.

Hozzá kell ehhez tenni, hogy ugyanaz a Szabó Ervin, aki semmivel sem tulajdonított kisebb jelentőséget a városi könyvtár közművelődési feladatainak és akinek úttörő szerepe volt abban, hogy 1913–1914-ben végre megnyílhattak Budapes-

ten az első korszerű, az angol-amerikai public library-k mintájára létesített fiókönyvtárak, sem azok létrejötte előtt, sem megnyitásuk után nem engedte feladni a központ szociológiai gyűjtőkörét, s élesen tiltakozott olyan javaslatok ellen, hogy a központ a hálózatot kiegészítő „általános tudományos könyvtárrá” alakuljon. Ilyen változtatást csak az ellenforradalmi rendszer idejében jóváhagyott 1925-ös szervezeti szabályzatban mondtak ki, de még ez is csak papíron maradt.

Gyakorlatilag a központ alapítása óta, a szociológia megtagadása idején is (beleértve az 1950-es évek első felének szektás kultúrpolitikáját) mindvégig az eredetileg kiszabott utat járta.

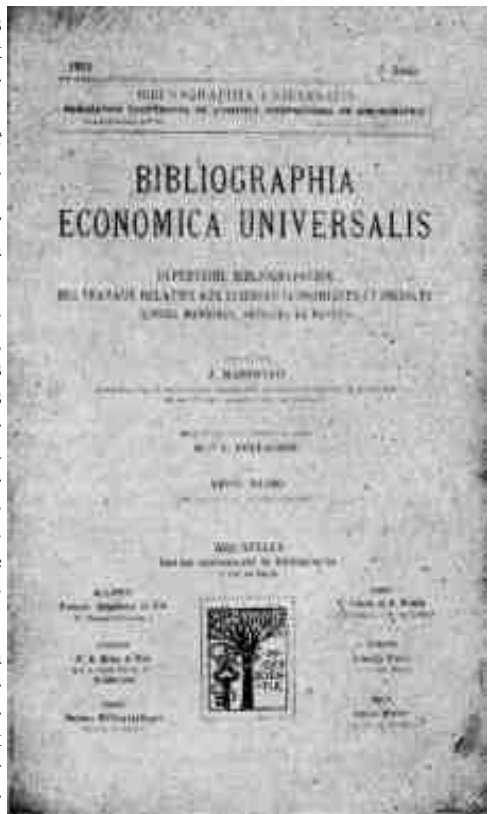
Hivatalos jóváhagyásra azonban csak a szociológia újabb, az 1960-as években kezdődött fellendülésének időszakában került sor, pontosan a Művelődésügyi Minisztérium 131/1968-as gyűjtőköri utasítása keretében.

Ezért hallgattak a feljegyzések csaknem két emberöltőn át a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár legrégibb gyűjteményéről, és kellett kutatóknak, olvasóknak szinte másodszer „felfedezniük” a központ e funkcióját.

Pillantás a gyűjteményre

A hetven esztendőn át folytatott egyértelmű gyűjtőpolitikát tükrözi a központ 1912-1913-ban alapított decimális rendszerű és ma már jóval több mint 900 fiókból álló, tehát mintegy 600 000 cédulát tartalmazó szakkatalógus-rendszere, amelyben a 3-as fő jelzetű, azaz társadalomtudományi címléírások foglalják el a fiókok nagy részét. Ezekben belül a 30-as jelzetű szociológia az uralkodó, mellette elsősorban annak határtudományai vannak képviselve, tehát a filozófia, a művészetek, az irodalom- és a történettudomány. Hozzájuk képest szinte elenyésző a természettudomány és a 6-osal jelzett alkalmazott tudományok aránya.

Mélyebb bepillantást nyerhetünk a szociológiai állományba a 30(05) számjelzetű fiókok cédulanyagának átnézésével – ezekben a szociológiai folyóiratok címanyagát találjuk –, mert a futólagos átfésülés alapján is megállapíthatjuk, hogy a múlt század utolsó évtizedéig visszamenően vannak képviselve e tudomány ismert periodikái, évkönyvei. Például megtalálható az állományban az 1895-től indult, Durkheim-féle L'Année Sociologique egészen a nemrég kiadott legújabb kötetéig, az ugyancsak a múlt század végén indított American Journal of Sociology, az olasz Rivista di Sociologia,

Szabó Ervin egyik közgazdasági munkájának címlapja

a központ szociológiai gyűjtőkörét, s élesen tiltakozott olyan javaslatok ellen, hogy a központ a hálózatot kiegészítő „általános tudományos könyvtárrá” alakuljon. Ilyen változtatást csak az ellenforradalmi rendszer idejében jóváhagyott 1925-ös szervezeti szabályzatban mondtak ki, de még ez is csak papíron maradt.

a francia nyelvű *Revue Internationale de Sociologie*, s még oldalakon át sorolhatnánk a címeket.

A betűrendes katalógusban tallózva csak nehezen mutathatnánk ki hiányt, ha ezt a *XVI. század társadalomtudományi gondolkodóitól napjaink* élvonalbeli szociológusaiig terjedő névsorral ellenőriznénk. A beszerzés céltudatosságát bizonyítja, hogy *eredeti kiadásokban* sorakoznak a raktári polcokon nemcsak a polgári szociológia múlt századi első klasszikusai – Comte, Tocqueville, Spencer –, a századforduló nagyjai (Max Weber, Durkheim, Pareto, Ross és maguk a marxista klasszikusok Marx és Engels – mindkettő számos, a múlt század első felében kiadott korai művével is –), hanem az utópisták Morustól Babeufon, Owenen, Saint Simonon keresztül Cabetig, Dézamyig. Ugyancsak eredeti, XVIII. századi példányokkal szerepelnek a felvilágosultak, sőt XVI-XVII. századi kiadásokban a humanizmus és reformáció társadalmi gondolkodói, Machiavelli, Luther, Münzer stb. is. E háttérben természetesnek látszik, hogy a magyar szociológia jelesei, a falukutatás XVIII. századi őseitől, Tessedik Sámueltól a századelő kiemelkedő tudósain, a harmincas évek falukutatóin át napjainkig szintén csaknem hiánytalanul és első kiadásokban vannak jelen a polcokon. Számos editio princeps értékét még inkább növeli a benne található szerzői bejegyzés, mint amilyent Owen, Marx, Kropotkin, a francia Charles Rappoport, az osztrák Bunzel, a német Michels, Lukács György, Mannheim stb. némelyik művében láthatunk.

Megváltozott helyzetben

A központot tehát egész múltja, állományának összetétele szinte predesztinálta arra, amire a két emberöltővel ezelőtt indult pert lezárva 1968 nyarán került sor: országos szociológiai szakkönyvtárrá minősítésére. A döntés mégis *új helyzetet* teremtett^v a könyvtár számára, mert amit addig mintegy önkéntesen végzett, ezután kötelességtudattal kell folytatnia. A külső feltételek is gyökeresen megváltoztak; 70 esztendő mellőztetés, olykor üldöztetés után a párt és az államhatalom *teljes erkölcsi és anyagi támogatását* élvezi ez a tudomány, melynek gondozására az Akadémia önálló intézetet, az egyetem tanszéket, az MSZMP ugyancsak önálló intézményt, egyes szakágainak külön kutatóműhelyeket (Országos Vezetőképző, MRT Tömegkommunikációs Kutatóközpont), folyóiratokat (Szociológia, Társadalomtudományi Közlemények, Ergonómia, Szervezés és Vezetés stb.) létesítettek.

Több mint fél évszázados késedelemmel a tudományos nagykönyvtárak is feladták tagadó álláspontjukat. Ma már nemcsak a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központja szerzeményez szociológiát.

Mindez arra készítette a központot, hogy az új követelményeknek megfelelően vizsgálja felül saját legősibb feladatkörét, ezen belül magát a szociológiai állománygyarapítást, továbbá a szociológiát is szerzeményező többi könyvtárhoz való viszonyát, és emellett napirendre tűzze a kutatói igények kielégítéséhez elengedhetlenül szükséges szociológiai információ megszervezésének, illetve nyújtásának kérdését. Ez az 5-6 esztendővel ezelőtt kezdett munka a feladat nagysága és bonyolultsága miatt még nem ért véget. Csakhamar kiderült ugyanis, hogy a központ hagyományos szervezeti kereteinek fenntartásával képtelen a megsokasodott feladatokat ellátni, amelyeket 1973-ig olvasószolgálat mintegy többletmunkaként igyekezett végezni. E tapasztalatok alapján határozta el a könyvtár igazgatósága – a Fővárosi Tanács mint fenntartó szerv jóváhagyását is elnyerve –, hogy 1973. július 1-i hatállyal felállítja az egyelőre még igen szerény létszámú (3 könyvtárosból és 1 adminisztrátorból álló) külön *szociológiai és dokumentációs osztályt*, s önálló helyiséget is kisorsít számára, ahol 6 kutatónak és 1500 kötetes kézikönyvtárnak is helyet biztosított az e tekintetben erősen szűkös központban. Ugyancsak a szociológiai funkció fejlesztése jegyében vette programba a könyvtár vezetősége, hogy a központhoz tervezett toldaléképületben 550-600 m² alapterületet juttat az új osztály számára.

A szociológiai funkció tökéletesítésének egyik, felülvizsgálatot igénylő területe lett az állománygyarapítás.

Ezzel kapcsolatban éppen az örvendetesen megszoruló hazai szakkivadványok beszerzése okozta és okozza az első problémát. A központ ugyanis országos feladatkörének megfelelően a *magyar szakirodalom* gyarapításában teljességre törekszik, de – mivel a kötelepéldányokból csak utólagos válogatási lehetősége van, és mert országszerte nagy számban publikálnak könyvkereskedői forgalomba nem kerülő szociológiai dolgozatokat – sok ilyen kiadványnak még a megjeleneséről sem értesül. Ez a más szakkönyvtárakat is érintő probléma intézményes megoldásra vár.

Sürgető feladat a *központ önálló szociológiai archívumának felállítása* is. Igaz, hogy ilyen dokumentumok elszórtan más nagyobb gyűjteményekben is találhatóak (pl. Pikler Gyula, Somló Bódog, Braun Róbert stb. levelezése az Országos Széchényi

Könyvtárban, a Szabó Ervin-levelezés egy része a Párttörténeti Intézetben stb.), de a szociológia története iránt növekvő érdeklődés ellenére eddig még sehol nem gyűjtötték céltudatosan ezt az anyagot, amely újabban a szaporodó egyetemi, kandidátusi dolgozatok kézírataival is gazdagítható. (Maga a Szabó Ervin Könyvtár is vásárolt az utóbbi években történelmi értékű kéziratokat, és kapott ajándékba diszsertációkat.)

A gyűjtőkör továbbfejlesztésének programján szerepel a szociológiai sajtókiadvatok gyűjteményének kialakítása, mégpedig részint a már felajánlott történelmi értékű magángyűjtemények megvásárlása, részint a sajtófigyelő szolgálat igénybevétele útján.

A magyar vonatkozású állományrész gyarapításánál nagyobb gondot okoz a *külföldi* szociológiai beszerzés tökéletesítése. Köztudomású, hogy jelenleg a legfejlettebb kapitalista államokban a legkiterjedtebb a szociológiai könyv- és folyóirat-termelés, és ez évről évre rohamosan növekszik, de ugyanilyen iramban emelkednek a könyves folyóiratárak. E folyamat következtében a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár – noha központjának nem lebecsülhető, az évi másfél millió felé közelítő gyarapítási keretét a Fővárosi Tanács éppen a szociológiai beszerzés érdekében évről évre jelentősen megemeli – mindinkább arra kényszerül, hogy *erősen válogassa külföldi rendelésre előkészített cimanyagát*. Bár a szociológiai szerzeményezés kiadásai a könyvtár gyarapítási keretén belül 1968 óta ugrásszerűen emelkedtek, a korábbi évtizedekhez hasonló intenzitású gyarapításra ma már nem lehet gondolni.

A központnak a társkönyvtárakkal kezdeményezett kooperációs akciói igazolták: ma már nincs is szükség rá, hogy egyetlen intézmény vállalja ennek a szakterületnek teljes gondozását. A szociológián belül ugyanis az utóbbi 10-20 évben olyan ágazatok fejlődtek a legdinamikusabban, amelyek irodalmának beszerzésében számos más gyűjtemény is érdekelt. Példaként ragadjuk ki az Országos Műszaki Könyvtárat, amely igen nagy számban járat munka-, üzem-, szervezésszociológiai folyóiratokat, vagy a gödöllői Agrártudományi Egyetemet, amely az agrár- és faluszociológiai periodikák rendelésében áll az első helyen. Hasonló a helyzet a társadalomtudományi könyvtárak egy részénél: az Országgyűlési Könyvtár elsőrangúan érdekelt a jogszociológiában, az Országos Pedagógiai Könyvtár a nevelésszociológiában stb.

Ezekre a következtetésekre a központ először 1971-ben végzett, majd, 1974 tavaszán megismételt adatgyűjtései alapján jutott. Az eredeti cél az ország külföldi szociológiai folyóiratokkal való ellátottságának felmérése volt, amely szűkebb körű, de frissebb és bizonyos esetekben megbízhatóbb adattárak kiadását tette lehetővé, mint az Országos Széchényi Könyvtárnak a hazánkba érkező valamennyi külföldi folyóiratról készült 1971-es és 1973-as kiadványai.

Az így szerzett tapasztalatokra támaszkodva a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár bizonyos területeken, mint például az üzemszociológiában és az agrárszociológiában, máris szűkebbre vonhatta saját külföldi rendeléseit, hogy felszabadult erőit legsajátabb területeinek gondozására összpontosítsa. Ilyenek: *a szociológiai kézikönyvek, szótárak, kongresszusi stb. kiadványok, elméleti művek, szöveggyűjtemények, módszertani munkák*, valamint a már jól kiépített szakok (történelmi, politikai, város-, etnopszociológiai művek, az osztályok, rétegek, nők, az ifjúság szociológiáié, művelődés-, irodalom-, művészetszociológia, szociálpolitika, a szociológia története stb.)

További, ugyancsak bonyolult, hosszadalmasnak ígérkező feladat a külföldi szociológiai irodalom, beszerzésének már nemcsak feltételes, hanem megállapodásokban is rögzített végleges munkamegosztása.

A szociológiai tájékoztatási, tevékenység megindítása

A központ kooperációs tevékenységének az előbbinél konkrétabb eredményei születtek a szociológiai információs munka megindítása során. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár e ponton is távoli hagyományokra támaszkodhatott. Az intézmény még 1907 és 1914- között indította meg szociológiai bibliográfiái sorozatait – az elsőt („A lakáskérdésről”-ről) maga Szabó Ervin állította össze –, majd 1908-tól az akkori magyar szociológiai irodalom éves könyvészetének kiadásába kezdett. A sorozat 1914-ben elakadt.

Az 1930-as évek közepén két nagyobb összeállítással (a szabad idő, illetve „Fekete Afrika” irodalmából) élesztette fel a hagyományt a könyvtár, majd 1969 végén „Tematikus szociológiai kisbibliográfiák” címmel ismertté lett, egyenként 60-100 címet tartalmazó könyvészeti sorozatával jelentkezett, mégpedig egy ideig a TIT szociológiai szakosztályával közösen, majd önállóan.

Az előbbinél jóval nagyobb szabású vállalkozásnak bizonyult a Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Intézetével közösen szerkesztett *A magyar szociológiai irodalom bibliográfiája* című sorozat, amelynek kötetei a századfordulótól a

felszabadulásig terjedő évtizedek hazai szakirodalmának válogatott címanyagát kívánják hozzáférhetővé tenni. 1971-ben jelent meg az első, jóval több mint félezer oldalas kiadvány, amely a századelő legfontosabb szociológiai folyóirata, a kutatók szárai által forgatott Huszadik Század ós még két másik kisebb periodika címanyagából válogatott; rövidesen, 1975 elején kerül az olvasók kezébe a második, amely az 1900-1919-es periódus további 140 folyóiratának szociológiai szempontból lényeges cikkanyagához ad útmutatást. Készül a harmadik kötet is, ez a monografikus műveket mutatja be.

A kutatók és érdeklődők széles köre üdvözölte mindkét fenti sorozatot, ugyanakkor olyan jelzések érkeztek, hogy az előbbieknél is sürgetőbb lenne *mai Hazai szociológiai termésünk rendszeres regisztrálása*. E kívánságnak tett eleget a központ, amikor 1972-ben megindította a „Szociológiai Információ” című negyedéves” kiadványát, amely az adott időszak hazai és határokon túli, de magyar vonatkozású szociológiai termésének válogatott címanyagát nyújtja.

A Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Intézetével való együttműködés jegyében indult 1971-ben az idegen nyelvű szakirodalmat is használó szakkutatók szűkebb körének eligazítására a kéthavonként megjelenő *Tájékoztató külföldi szociológiai folyóiratokról* című publikáció, amely a jelzett periódusban befutott legfrissebb folyóiratszámok tartalomjegyzékének xeroxmásolatait összesíti. 1974 elején sikerült az ezzel kapcsolatos közös munkát kiszélesíteni. A „Tájékoztató...” ez évi számai már az előbbi két intézmény szakfolyóiratain kívül a vállalkozáshoz készségesen csatlakozó. KSH-könyvtár és az MTA Pszichológiai Intézetének könyvtára által kiadott olyan szociológiai periodikák tartalomjegyzékét is magába foglalja, amelyek nagyrészt csak ezekben a könyvtárakban találhatók.

A legfrissebb külföldi szociológiai könyvanyagról 1970 januárja óta ad gyorsinformációt a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár *Újonnan érkezett külföldi szociológiai művek jegyzéke* című, havonta-kéthavonta szétküldött kiadványa, mely szakkutatóknak és érdeklődőknek egyaránt szól.

A központ mindezzel csak az első lépéseket tette meg ahhoz, hogy elősegítse a kurrens hazai könyv- és folyóirattermés legjavának gyors áttekintését, másrészt, hogy különféle eszközökkel eligazítást nyújtson a kurrens külföldi könyv- és folyóiratanyagban is. Említett tematikus kisbibliográfiáit viszont alkalmasszerűen bocsátja közre, különböző helyekről érkezett, és sokoldalúan ellenőrzött jelzések alapján választva meg az éppen előtérben álló szociológiai témát. Mivel pedig a használók egy része azzal az igénnyel lépett föl, hogy a szélesebb rétegeket érdeklő problémakörök irodalmából kimerítőbb könyvészeti útmutatásra van szüksége, a központ 1974 tavaszán *A családszociológia újabb irodalma* című, csaknem félezer címet tartalmazó összeállításával megindította legújabb, *Tematikus szociológiai bibliográfiák* című sorozatát is.

Már nemcsak a szociológia iránt érdeklődőknek, hanem a társadalomtudomány egyéb ágainak legfrissebb hazai irodalmát használó kutatóknak és olvasóknak is adnak eligazítást a központ bibliográfiai osztálya által gondozott, 1974 júniusa óta megjelenő még fiatalabb sorozat, a *Társadalomtudományi Információ* füzetei.

A szociológiai információs szolgáltatás korábbi hiányával magyarázható, hogy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár valamennyi ilyen kiadványát maguk az érdekeltek szinte osztatlan elismeréssel, többen meg éppenséggel kitörő lelkesedéssel fogadták, s ezt nemcsak a szaklapok, recenziói, hanem a könyvtárhoz tömegesen érkezett levelek is bizonyították. Valójában még rengeteg a teendő ezen a téren. Csak kiragadott példaként utalunk arra, hogy a külföldi szociológiai folyóiratokról megjelenő információs közlöny („Tájékoztató...”) akkor emelkedik majd valóban tudományos színvonalra, ha az országba érkező valamennyi szociológiai folyóiratról nyújt gyors útmutatást, ez viszont egyfelől hatalmas szervező munkát, másfelől egész sereg tudományos könyvtár együttműködési készségét feltételezi. Még szegényesebb a kép közelnézetben az új szociológiai könyvekről kiadott nagyon népszerű sorozatot tekintve: ez csak a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár gyarapodását mutatja, be, pedig az lenne az eszményi célkitűzés, hogy *minél több nagykönyvtár közös publikációjává* váljék. Ugyancsak elérendő cél, hogy a szociológia bizonyos szakterületeit is gondozó, de más rendeltetésű közgyűjtemények az önmaguk vagy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, esetleg más érdekelt intézmény által felismert és tolmácsolt igényeknek megfelelően szintén adjanak közre szakszociológiai bibliográfiákat.

A dokumentációs szolgáltatás színvonalát emelné, ha a szociológiai osztály szaporíthatná annotált bibliográfiai számát, tevékenységét kibővíthetné referálólapok rendszerének kialakításával (persze a külföldi kurrens referálólapok fordításokban, vagy eredetiben való felhasználásával). Ehhez azonban a jelenleginél nagyobb, szakképzett, nyelveket ismerő és megfelelően honorált munkatársi gárdára, megfelelő munkakörülmények kialakítására van szükség. Az információs szolgáltatás tel-

jesebbé tételét biztosíthatná az adattár egy (a célra alkalmas és a gyors visszakeresés szempontjából fontos) hányadának gépi visszakereső rendszerbe való betáplálása, ehhez azonban – tudjuk – egyéb kellékek mellett súlyos milliókat követelő felszerelésre is szükség van.

A fenti célok elérése a jövő feladatai közé tartozik.

Remete L á s z l ó